

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2006-2007

---

18 AVRIL 2007

Projet de loi tendant à lutter contre la discrimination entre les femmes et les hommes

---

Procédure d'évocation

AMENDEMENTS

N° 1 DE M. HUGO VANDENBERGHE

Art. 33

Supprimer cet article.

Justification

Sous sa forme actuelle, l'article prévoit un renversement de la charge de la preuve (appelé partage par le gouvernement), lorsque la personne qui s'estime victime d'une discrimination invoque des faits qui permettent de présumer l'existence d'une discrimination fondée sur le sexe.

Sont, entre autres, désignés comme tels : des données statistiques, l'utilisation d'un critère de distinction intrinsèquement suspect, ou des éléments par rapport à une personne de référence.

Le Conseil d'État a déjà indiqué que bien que la preuve d'un fait négatif ne soit pas tout à fait impossible, il n'en demeure pas moins que prouver une absence de discrimination risque d'être particulièrement difficile, surtout lorsqu'est invoquée la discrimination indirecte.

Cela est d'autant plus le cas lorsque le législateur emploie des critères tels que « l'utilisation d'un critère de distinction intrinsè-

---

Voir :

Documents du Sénat :

3-2363 - 2006/2007 :

N° 1 : Projet évoqué par le Sénat.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2006-2007

---

18 APRIL 2007

Wetsontwerp ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen

---

Evocatieprocedure

AMENDEMENTEN

Nr. 1 VAN DE HEER HUGO VANDENBERGHE

Art. 33

Dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

Het artikel in zijn huidige vormt beoogt een omkering van de bewijslast (door de regering verdeling genoemd), wanneer de persoon die zich slachtoffer acht van een genderdiscriminatie feiten aanvoert die het bestaan van een discriminatie op grond van het geslacht kunnen doen vermoeden.

Als dergelijke feiten worden onder andere statistische gegevens, het gebruik van een intrinsiek verdacht criterium van onderscheid, of gegevens van een referentiepersoon genoemd.

De Raad van State stipte reeds aan dat hoewel het niet helemaal onmogelijk is te bewijzen dat iets niet bestaat, zulks niet wegneemt dat bewijzen dat er geen discriminatie in het spel zou zijn wel eens bijzonder moeilijk zou kunnen blijken, vooral wanneer een indirecte discriminatie zou worden aangevoerd.

Dit is des te meer het geval wanneer de wetgever criteria hanteert als het gebruik van een intrinsiek verdacht criterium van

---

Zie :

Stukken van de Senaat :

3-2363 - 2006/2007 :

Nr. 1 : Ontwerp geëvoceerd door de Senaat.

quement suspect», qui, en aucun cas, ne peuvent être qualifiés de suffisamment clairs, bien que la proposition à l'examen prévoie de les sanctionner pénalement !

Par conséquent, la disposition en question ne passe pas le contrôle de légalité et crée, en outre, une situation réellement impossible pour la personne (morale) accusée d'une discrimination directe ou indirecte fondée sur le genre.

Dans son avis n° 42 400 (DOC 51 2721/005), le Conseil d'État renvoie expressément à l'exigence de légalité qui ... implique ... que le texte législatif soit rédigé de manière claire et précise, en ajoutant que ce principe vaut pour l'ensemble des procédés autorisant le renversement de la charge de la preuve.

Même si les directives imposaient l'introduction d'un partage de la charge de la preuve, celle-ci ne signifierait pas pour autant que les États membres ne devraient pas respecter les principes de base de leur ordre juridique en ce qui concerne les questions de cette nature, y compris le principe de légalité.

Le Conseil d'État souligne d'ailleurs que les directives citées n'instituent pas comme tels les mécanismes généraux prévus par le projet à l'examen; il ne suffit dès lors pas de se référer à ces directives dans la justification de la disposition proposée pour la rendre admissible au regard du principe de légalité.

Le Conseil d'État rejette également les arrêts de la Cour européenne de justice cités par le gouvernement au motif qu'ils ne sont pas utilisables.

Enfin, le Conseil d'État déclare textuellement que certains termes employés à l'article 33, tels que une certaine récurrence de traitement défavorable, différents signalements isolés, personne de référence, statistiques générales, matériel statistique, ... doivent être explicites, et que la rédaction du projet n'est manifestement pas satisfaisante sur ce point.

En conséquence, la disposition proposée ne peut être maintenue dans ces circonstances.

onderscheid, dewelke in geen enkele hypothese als voldoende duidelijk kunnen worden bestempeld, hoewel ze in dit voorstel toch strafrechtelijk worden gesanctioneerd !

Deze bepaling weerstaat dus sowieso niet aan de legaliteitstoets, en creëert daarenboven een werkelijk onmogelijke situatie voor de (rechts)persoon die van een directe of indirecte genderdiscriminatie wordt beschuldigd.

De Raad van State verwijst in zijn advies nr. 42 400 (DOC 51 2721/005) uitdrukkelijk naar het wettelijkheidsvereiste dat ... impliceert ... dat de wettekst duidelijk en nauwkeurig moet worden gesteld, en voegt daaraan toe dat dit principe geldt voor alle procédés die het mogelijk maken de bewijslast om te keren.

Het is niet omdat de richtlijnen een invoering van een verdeling van de bewijslast zouden opleggen, dat de lidstaten zich bij deze invoering niet zouden dienen te houden aan de grondbeginselen van hun eigen rechtsorde wat dergelijke kwesties betreft, met inbegrip van het wettelijkheidsbeginsel.

De Raad van State onderlijnt trouwens dat de geciteerde richtlijnen op zich niet de algemene mechanismen waarin het ontwerp voorziet opleggen; zodat er niet mee kan worden volstaan in de verantwoording van de voorgestelde bepaling naar de richtlijnen te verwijzen om deze bepaling aanvaardbaar te maken in het licht van het wettelijkheidsbeginsel.

De door de regering geciteerde arresten van het Europees Hof worden door de Raad van State eveneens als niet dienend van tafel geveegd.

De Raad van State zegt ten slotte met zoveel woorden dat termen als een bepaald patroon van ongunstige behandeling, verschillende, los van elkaar staande ... meldingen, referentiepersoon, algemene statistieken, statistisch materiaal, ... zoals deze in artikel 33 van dit ontwerp worden gebezigd, verduidelijking behoeven, en dat de redactie van het ontwerp op dit punt duidelijk tekort schiet.

In die omstandigheden kan de voorgestelde bepaling dan ook niet gehandhaafd blijven.

Hugo VANDENBERGHE.